

NEOLOGISMES DE NOMS D'OFICIS I DE PROFESSIONS FORMATS PER SUFIXACIÓ

Meritxell Domènech

Rosa Estopà

Marta Folia

Jordi Morel

0. Introducció

El desenvolupament científic i tècnic que experimenta la societat actual, marcat per un grau elevat d'especialització, provoca l'aparició constant de noves professions i genera, conseqüentment, formes lingüístiques neològiques per designar-les. Moltes d'aquestes formes es creen per sufixació, ja que és sabut que, en català, l'adjunció de sufixos a bases lèxiques és un dels recursos més productius per a la formació de paraules noves. En aquest treball ens proposem d'analitzar un conjunt de neologismes de noms d'oficis i de professions formats per sufixació amb la finalitat de contribuir a la descripció i caracterització dels recursos de sufixació de què disposa avui la llengua catalana.

Per dur a terme aquesta anàlisi hem partit de les dades procedents del corpus de neologismes recollits entre 1989 i 1998 per l'Observatori de Neologia de la Universitat Pompeu Fabra¹, i hem tingut en compte la informació que diverses gramàtiques, diccionaris i obres de referència de la llengua catalana ens proporcionen sobre els recursos de sufixació en la creació d'aquest tipus de noms. L'anàlisi duta a terme ens ofereix informació sobre el grau de productivitat d'aquests sufixos i, en definitiva, ens permet constatar quines són les tendències actuals de la llengua catalana pel que fa a la formació de noms d'oficis i de professions formats per sufixació, més enllà de les formes presents als diccionaris i dels mecanismes descrits a les gramàtiques.

1. Antecedents

El primer pas per dur a terme l'anàlisi esmentada ha estat consultar diverses gramàtiques, diccionaris i obres de referència sobre llengua catalana amb l'objectiu de

¹ L'Observatori de Neologia és un projecte de recerca creat l'any 1988 que analitza el fenomen de l'aparició de paraules noves principalment a través de l'observació de la premsa d'àmplia difusió en català i en castellà.

determinar quins són els sufixos catalans que formen aquest tipus de noms i en els quals, per tant, hem de centrar el nostre estudi.

De les cinc gramàtiques consultades —la *Gramàtica catalana* de Fabra (1956), la *Gramàtica catalana* de Badia (1962), *El català en fitxes/3. Lèxic i estilística* de Ruaix (1979), la *Gramàtica catalana* de Badia (1994) i la *Gramàtica del català actual* de López del Castillo (1999)—, només tres parlen directament de la qüestió que a nosaltres ens ocupa: Fabra (1956), Badia (1962) i Ruaix.

Aquestes tres gramàtiques reserven un espai important a la derivació. Fabra, en l'apartat dedicat als noms derivats d'altres noms, dóna una llista exhaustiva de sufixos que serveixen per formar noms de persona —en general, sense referir-se directament als noms d'oficis—, i cada un d'aquests sufixos presenta una sèrie d'exemples. És a través d'aquests exemples que podem determinar que els sufixos *-er -era*, *-aire*, *-à -ana* i *-ista* són susceptibles de formar noms que indiquen l'ocupació habitual de les persones. En l'apartat d'adjectius derivats de verbs, Fabra parla del sufix *-(d)or* i diu que també pot formar noms de persona. També a través dels exemples podem concloure que aquest sufix és susceptible de formar noms d'oficis i de professions.

Badia, en un apartat dedicat als noms de persona formats per sufixació, presenta els mateixos sufixos que Fabra, i de cada un d'ells dóna informació morfològica —tipus de base a la qual s'adjunten— i semàntica —tipus de nom que en resulta. Badia especifica, a diferència de Fabra, que els sufixos *-er -era*, *-ista* i *-(d)or* formen noms d'oficis i de professions, mentre que aquesta qualitat no s'explicita en la resta de sufixos que esmenta: *-aire*, *-à -ana*, *-astre -astra* (que diu que té un matís pejoratiu) i *-ant -ent*.

Finalment, Ruaix també recull que els sufixos *-er -era*, *-aire* i *-ista* formen noms d'oficis i de professions. I d'*-astre -astra* diu que és un «sufix pejoratiu aplicat a professions liberals (i significant "fals"): *poetastre*, *politicastre...*».

Ni en la *Gramàtica catalana* de Badia (1994), ni en la *Gramàtica del català actual* de López del Castillo, no es parla de la formació de paraules i, per tant, no hi ha informació sobre els sufixos que a nosaltres ens interessin. Només podem extreure alguna informació dels exemples que, a la part dedicada a la morfologia de la gramàtica de

López del Castillo, a propòsit del gènere del nom, es refereixen a noms d'oficis —tot i que la majoria dels exemples no duen sufixos derivatius a partir d'una base (ex. *psiquiatre, mestre, actor, aprenent*).

Pel que fa als diccionaris, l'únic que hem trobat que recollís els sufixos patrimonials és el *Gran diccionari de la llengua catalana*, d'Enciclopèdia Catalana. En aquest diccionari hem buscat els sufixos que, a partir de la informació que havíem extret de les gramàtiques consultades, semblava que eren susceptibles de formar noms d'oficis i de professions: *-à -ana, -aire, -(d)or -(d)ora, -er -era i -ista*. Aquesta informació semàntica no està expressada en tots els sufixos de la mateixa manera, com es pot comprovar al quadre següent: al sufix *-à -ana*, solament hi diu «que indica la persona que fa l'acció»; als sufixos *-aire, -er -era i -ista* hi diu «professional de»; i, finalment, al sufix *-(d)or -(d)ora* hi diu «agent o professió».

-à² -ana **1** Sufix, del llatí *-anus, -a*, que indica la persona que fa l'acció. Ex: *guardià, escolà, cirurgià*. **2** Sufix, del llatí *-anus, -a*, que significa: *1* 'relatiu o pertanyent a'. Ex: *mitjà, tardà, llunyà*. *2* 'habitant o natural de'. Ex: *valencià, italià, uruguaià*.

-aire Sufix, del llatí *-ator*, que significa: **1** 'professional de'. Ex: *drapaire, terrissaire*. **2** 'afecionat o propens a'. Ex: *dansaire, xerraire*.

-dor¹ -dora Sufix, del llatí *-tor, -toris*, que indica: **1** agent o professió. Ex: *teixidor, caçador, cosidora*. **2** Relació amb verbs. Ex: *eixordador, coneixedor, esdevenidor, segador*.

-er² -era Sufix, del llatí *-arius, -aria*, que significa: **1** 'habitant o natural de'. Ex: *brasiler, casteller*. **2** 'professional de'. Ex: *fuster, bugader, rellotger*. **3** 'propens a'. Ex: *mentider, rialler*.

-ista Sufix, del llatí *-ista*, que significa: **1** 'seguidor de la teoria o la doctrina corresponent'. Ex: *optimista, comunista*. **2** 'professional de'. Ex: *pianista, dentista*.

Les dues altres obres de referència que hem consultat són *Lexicologia i semàntica* de Cabré i Rigau (1985), i *A l'entorn de la paraula (II). Lexicologia catalana* de Cabré (1994). En la primera —*Lexicologia i semàntica*— es diu de passada, quan es parla de les regles lèxiques que permeten formar noms a partir de noms, que els sufixos *-er -era, -aire i -ista* permeten formar noms que indiquen ofici. I a continuació es diu:

«Encara que la llengua ofereixi aquests tres sufixos per indicar l'ocupació habitual de les persones, les regles lèxiques que els introdueixen no tenen la mateixa productivitat de cara a la creació espontània de noves unitats. Així, la regla que introdueixi *-er* serà la

més rendible, mentre que la d'-aire ho serà menys, i la que posa en joc el sufix *-ista* només serà altament freqüent en els casos en què el radical indiqui una tècnica (*linotípia, higiene, radiofonia, estenotípia, acupuntura, etc.*), i en els casos en què es tracti d'un instrument musical o un vehicle terrestre (*violinista, guitarrista, flautista, arpista / automobilista, ciclista, motorista, etc.*)» (p.78) Després d'analitzar les nostres dades, podrem contrastar aquesta afirmació.

En la segona d'aquestes obres —*A l'entorn de la paraula (II)*—, Cabré diu explícitament que, per formar noms d'oficis a partir de noms, la llengua catalana compta amb quatre sufixos: *-er, -aire, -ista* i *-à*. I explicita que les bases sobre les quals s'apliquen aquests sufixos són noms d'objectes, d'animals o de matèries, mentre que les bases sobre les quals mai operen són noms abstractes, col·lectius, plantes i noms d'éssers únics.

La informació extreta de les obres de referència consultades ens permet determinar quins són els sufixos que han de constituir l'objecte d'anàlisi d'aquest treball: *-er -era, -aire, -ista, -à -ana* i *-(d)or -(d)ora*.

2. Criteris de selecció dels neologismes analitzats

Un cop fixats els sufixos que ens interessa estudiar, ha calgut seleccionar els neologismes que els contenen del total de formes neològiques recollides per l'Observatori de Neologia durant el període 1989-98. En aquest sentit, els criteris que hem utilitzat com a filtres per constituir el corpus de les dades que analitzem en aquest treball són els següents:

-Criteri formal i funcional. Respon a la cerca feta al corpus de l'Observatori de tots els neologismes que, d'una banda, acaben formalment en *-er -era, -ista, -à -ana* i *-(d)or -(d)ora* i, de l'altra, funcionalment presenten la categoria gramatical nominal. Ara bé, com que el tipus d'informació que conté la base de dades de l'Observatori no ens permet distingir quines d'aquestes terminacions corresponen a sufixos i quines no, ni si els neologismes resultants corresponen efectivament, des d'un punt de vista semàntic, a noms d'oficis i de professions, és evident que l'aplicació d'aquest criteri genera un gran nombre de *soroll*, de manera que ens ha calgut aplicar altres filtres per tal de constituir el corpus que realment ens interessava.

-*Criteri semàntic*. Consisteix a desestimar totes aquelles formes neològiques que semànticament no designen noms d'oficis i de professions, entesos com l'ocupació habitual amb què una persona es guanya la vida. L'aplicació d'aquest criteri semàntic és possible gràcies a la consulta del context en què apareix documentat el neologisme en qüestió, com podem comprovar amb els exemples següents, en què incloem el context d'aparició:

golpista: «*El permís el va demanar el dia 13 de desembre l'advocat del golpista, Ángel López Montero*»

perdulaire: «*El ministre de l'interior (...) va manifestar per la seva banda que si hi ha un perdulaire al PSOE, que el posin a la presó, però que no es generalitzi ni es prejudgi*»

Per raó d'aquest criteri semàntic, hem desestimat algunes denominacions referides exclusivament a càrrecs que no podien fer-se extensibles a la feina o ocupació habitual d'una persona, i també hem bandejat tots els neologismes formats amb el sufix *-(d)or* – *(d)ora*, per tal com no hem trobat ocurrencies que, amb aquest sufix, indiquin efectivament oficis o professions, tal com podem comprovar amb els exemples següents (que inclouen el context d'aparició):

anotador: «*Estic convençut que s'ho mereix, car, com a jugador del Barça, va ser juntament amb Kodro, el màxim anotador de l'equip blaugrana, i això ho aconseguí havent jugat només d'un 20 a un 30 per cent dels 90 minuts de joc*»

copatrocinador: «*Copatrocinador amb Rússia del procés de pau per l'Orient Mitjà, els Estats Units consideren que els estaments són un obstacle en les negociacions entre palestins i israelians...*»

laminador: «*No acabar aquí, també ataca directament el PP, al qual acusa de fer una “gran estafa” i de ser “laminador del bilingüisme balear-castellà”, o de fer una llei de caràcter “feixista”.*»

Com mostrem a l'apartat següent, la productivitat d'aquest sufix, almenys pel que fa a les dades observades, és nul·la.

-*Criteri del procés de formació del neologisme*. Atès que pretenem observar els neologismes de noms de professió i d'oficis formats per sufixació, només hem tingut en compte aquells neologismes que tenen com a últim procés de formació la sufixació i, per tant, hem desestimat els neologismes que s'expliquen per altres processos de formació, com poden ser els següents:

a) prefixació (ex.: *exfutbolista, co-guionista, extrahoteler*)

b) composició (ex.: *saxofonista-flautista, artista-pastisser*)

c) extensió semàntica: (ex.: *capità*)

d) manlleus (ex.: *city manager, sniper, luthier, canonier*)

Quant als manlleus cal fer notar que, seguint aquest criteri, hem acceptat casos com *jazzista, technoartista o atrezzista* en què, si bé la base ha estat manllevada, l'afix és patrimonial i l'últim procés observat que explica la formació del neologisme és, justament, el de la sufixació.

En definitiva, després d'aplicar els criteris esmentats, hem obtingut un corpus d'anàlisi d'un total de 479 neologismes formats per sufixació a partir dels sufixos *-ista, -er -era, -aire, -à -ana* i *-(d)or -(d)ora*, que representen noms d'oficis i de professions. Els neologismes en qüestió són els següents:

Aler (22)	Xarcutera (2)	Ovietista
Anxover	Xirimiter	Penalista
Arader	Arrangista	Perxista (2)
Benziner	Atletista	Pessebrista
Butaner	Baixista (17)	Prestacionista
Cabaretera (3)	Basquetbolista (3)	Prestamista (4)
Carriler (3)	Baterista (3)	Pulguista
Cartroner	Bolerista (2)	Radiofonista (8)
Cocteler	Bracista (3)	Regatista (3)
Curander	Centrecampista (43)	Rellevista (2)
Ecomissatger	Ciclomotorista	Stickista
Esprínter (22)	Columnista	Surfista (2)
Finestrer	Contrarellotgista (6)	Taekwondista (2)
Florera	Conversionista	Tanquista (4)
Fotoreporter	Deportista (2)	Tarotista (2)
Futboler	Dialoguista	Teclista (6)
Línier (2)	Dietista (3)	Terapista
Llaguter	Doblista (2)	Ultrafondista (3)
Marisquer	Editorialista	Velocista (13)
Matalasser (13)	Fiscalista	Vibrafonista (2)
Quiosquer	Fisonomista	Viverista (2)
Ramblera	Fondista	Vocalista (3)
Recader	Furambulista (2)	Waterpolista (7)
Rockera (3)	Galerista (4)	Windsurfista (10)
Rumber (3)	Genetista	Enrajolaire
Saineter	Golfista (10)	Ferrovellaire
Salsera	Grafitista	Ionegaire
Sambra	Himalaista	Tocinaire
Sepulturer	Historietista	Tranviaire (2)
Simbomber	Instrumentalista	Robotaire
Subhaster (4)	Inversionista (7)	Ressenyaire
Tabaleter	Jazzista (2)	Teatraire
Tonadillera (3)	Justicialista	Xutaire
Trinxeter	Logista	Capellana (3)
Uitiller	Marionetista (3)	Neurocirurgia (2)
Xambiter	Migcampista (146)	Neurocirurgiana
Xampanyer	Migfondista (5)	
Xanquer	Nutricionista	

3. Anàlisi dels neologismes: productivitat i especialització semanticopragmàtica

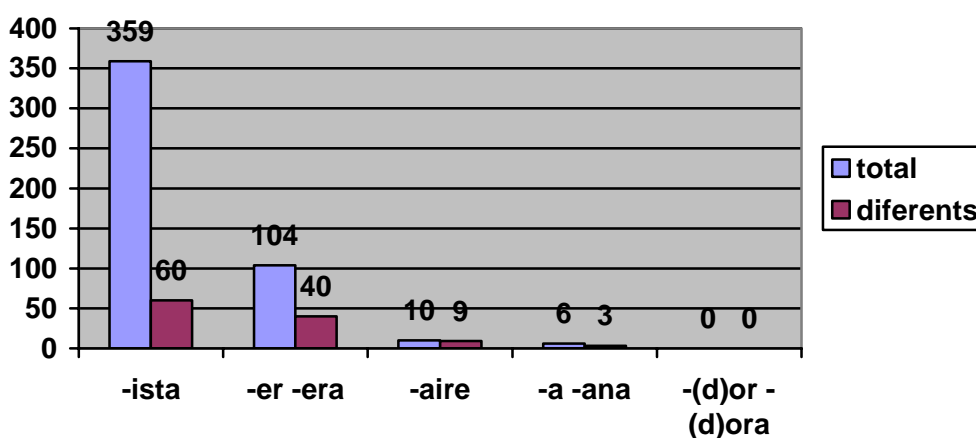
Per analitzar els 479 neologismes seleccionats hem tingut en compte dos aspectes que estan interrelacionats: la productivitat dels sufixos que serveixen per denominar una ocupació habitual i el camp semàntic que cobreixen els noms analitzats.

3.1 La productivitat neològica dels sufixos que indiquen noms d'oficis i de professions

És un fet que els sufixos de què disposa la llengua catalana per indicar l'ocupació habitual de les persones no presenten la mateixa productivitat neològica. En aquest sentit, ja hem vist abans que Cabré (1985: 78) considera que, en la creació espontània de paraules noves, «la regla que introdueixi *-er* serà la més productiva, mentre que la d'*-aire* ho serà menys».

L'anàlisi de les dades extretes del corpus de l'Observatori de Neologia corresponent al període 1989-1998 permeten de matisar aquesta afirmació. Així, tot i que és veritat que *-aire* és un sufix molt poc productiu, no és tan cert que *-er* sigui el sufix més productiu. D'acord amb les nostres dades, el sufix més productiu és *-ista*, i no *-er*; i tots els altres sufixos són poc productius neològicament, com es pot observar en el gràfic següent, que conté, per a cada sufix, les dades relatives al nombre total de neologismes (incloent les formes repetides) i al nombre de neologismes diferents (sense incloure les formes repetides) formats amb aquests sufixos:

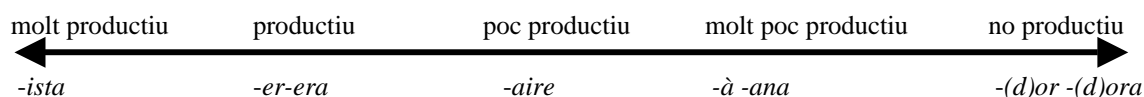
Gràfic 1

Observem també que tots els neologismes sufixats documentats a la premsa de gran difusió que designen una ocupació han estat creats sobre una base lèxica nominal, de manera que en tota la base de dades de l'Observatori no hem trobat cap nom d'ofici ni de professió format a partir del sufix *-(d)or/-(d)ora*, que és justament el sufix que, d'acord amb les gramàtiques i obres de referència consultades, s'adjunta a bases verbals (ex.: *pintor, pescador, educador, restaurador, etc.*).

A partir d'aquestes dades, podem establir el següent eix gradual de productivitat dels sufixos que serveixen per crear noms d'oficis i de professions:

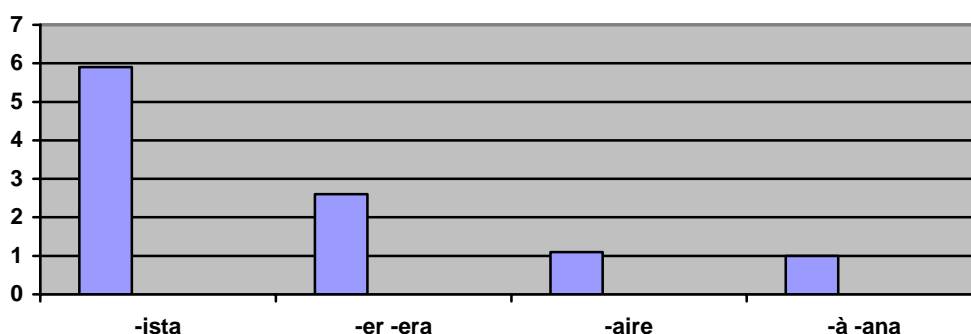
Gràfic 2

Quantitativament, doncs, podem formular una primera conclusió: el sufix *-ista* adjuntat a bases lèxiques nominals és molt productiu en la creació de noves paraules sufixades que indiquen una ocupació. En canvi, pel que fa a la resta de sufixos (*-er -era*; *-aire*; *-à -ana* i *-(d)or -(d)ora*), són poc o gens productius.

Relacionada amb la productivitat dels sufixos, hem de remarcar la importància de la freqüència d'aparició de cada un dels neologismes formats amb aquests sufixos. En aquest sentit, hem comprovat que els neologismes formats amb el sufix *-ista* són els que generen menys hàpax, és a dir, són els que presenten més formes repetides en la base de dades de l'Observatori, com es reflecteix en el gràfic 1 a través de la diferència entre el nombre total de neologismes assignat a cada un dels sufixos (columna de la dreta, que inclou les formes repetides) i el nombre de neologismes diferents (columna de l'esquerra, que no inclou els repetits). En conseqüència, podem dir que la freqüència mitjana d'aparició de cada forma neològica diferent també varia segons el sufix i que aquesta variació segueix la gradació següent:

Gràfic 3

A partir d'aquestes dades quantitatives podem preguntar-nos: com es justifica el diferent grau de productivitat dels sufixos especialitzats que serveixen per denominar professions i oficis? Per què el sufix *-ista* és tan productiu i dóna lloc a neologismes que s'usen més freqüentment? La resposta segurament la trobarem en l'especialització semanticopragmàtica de cadascun dels sufixos.

3.2 Especialització semanticopragmàtica dels sufixos que indiquen noms d'oficis i de professions

La preponderància del sufix *-ista* per sobre de la resta de sufixos sembla que es podria explicar per raons semanticopragmàtiques. En aquest sentit, Cabré (1985: 78) ja va remarcar una certa especialització d'aquest sufix en afirmar que «la regla lèxica que posa en joc el sufix *-ista* només serà altament freqüent en els casos en què el radical indiqui una tècnica (*linotípia, higiene, radiofonia, estenotípia, acupuntura, etc.*) i en el casos en què es tracti d'un instrument musical o un vehicle terrestre (*violí, guitarrista, flautista, arpista / automobilista, ciclista, motorista, etc.*)».

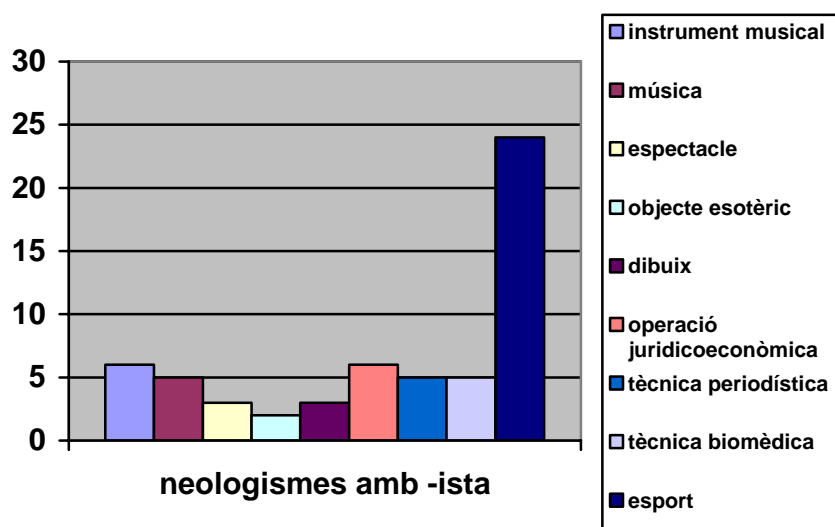
És veritat que, si analitzem les bases lèxiques sobre les quals operen els diversos sufixos, notem que són diferents segons quin sigui el sufix activat i que els noms neològics d'ocupació també pertanyen a classes semàntiques diferents segons els sufixos escollits. Així, podem dir que els àmbits productius de cada sufix analitzat estan delimitats i són els següents:

Gràfic 4

Sufix	Professions relacionades amb
-ista	música, espectacle, art, mitjans de comunicació, economia, dret, tècniques biomèdiques, esport.
-er -era	cançó, espectacle, festa, prostitució, alimentació, oficis tradicionals
-aire	oficis tradicionals
-à -ana ²	--

Si analitzem més detalladament el comportament del sufix *-ista* en els neologismes documentats, veiem que ha ampliat el seu abast semàntic respecte de l'observació feta per Cabré (1985: 78), ja que el trobem aplicat, no només a noms d'instruments musicals, de vehicles o de tècniques, sinó també a noms d'espectacle, de produccions periodístiques, d'operacions jurídicoeconòmiques i sobretot a noms d'esports, com es pot observar en el gràfic següent:

Gràfic 5

Malgrat aquesta diversitat de bases lèxiques, una característica comuna a tots els noms d'ocupació formats amb *-ista* és l'especificació respecte d'una altra professió existent. Hem observat que tots els neologismes documentats poden parafrasejar-se no només per *persona que*, sinó més específicament per un tipus concret d'ofici: músic (*baixista*, *baterista*, *instrumentalista*, *stickista*, *teclista*, *jazzista*, etc.), cantant (*jazzista*, *bolerista*,

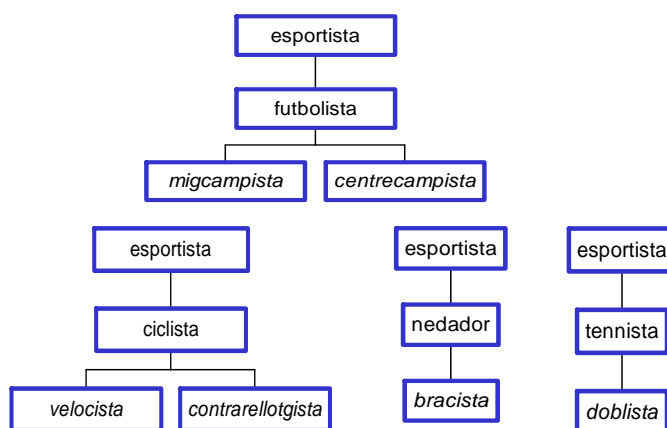
² Els pocs neologismes documentats amb aquests sufix no permeten de proposar cap àmbit temàtic específic.

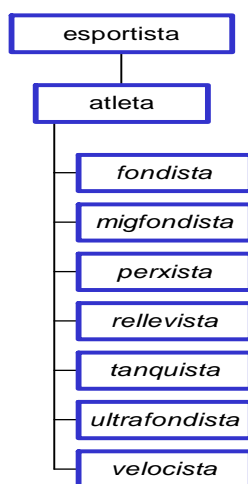
vocalista), esportista (*golfista, surfista, basquetbolista, windsurfista, waterpolista, etc.*), periodista (*columnista, dialoguista, editorialista, radiofonista*), artista (*conversionista, furambolista, marionetista, fisonomista, grafitista*), mèdium (*tarotista, esperitista*), biòleg o professional de les ciències de la salut (*dietista, genetista, nutricionista, terapeuta, viverista*), o advocat o economista (*fiscalista, inversionista, penalista, prestamista, prestacionista*). Conseqüentment, el sufix *-ista* sembla que serveix per denominar tipus d'una professió concreta ja existent, és a dir serveix, per formar hipònims d'una professió hiperonímica, cosa que no succeeix amb els altres sufixos estudiats.

Considerem que aquesta especificació del sufix *-ista* a l'hora de crear noves denominacions d'ocupació és un reflex de la societat actual, que cada cop presenta un grau d'especialització més elevat en tots els àmbits professionals, fet que provoca l'aparició constant de noves professions, cada cop més especialitzades, i genera, alhora, la necessitat de crear formes neològiques que les designi.

En alguns camps en què la nostra societat està molt especialitzada, que són de gran interès social i que tenen un ampli ressò periodístic, com és el cas de l'esport, trobem, fins i tot, tres nivells d'especialització; és a dir, en aquests casos el sufix *-ista* serveix, no només per denominar un tipus d'esportista, sinó també per denominar una subespecificació dins d'aquest subtipus, com es pot observar en els exemples següents, on trobem les formes neològiques amb *-ista* marcades amb cursiva i relacionades amb els hiperònims successius:

Gràfic 6

Pel que fa a la resta de sufixos, com hem dit abans també restringeixen els seus camps lèxics d'aplicació, però, a diferència del sufix *-ista*, s'adjunten a bases lèxiques d'àmbits temàtics poc productius en la societat actual, en el sentit que són àmbits en què sorgeixen menys professions noves. La majoria d'aquests neologismes fan referència a oficis tradicionals o a professions relacionades amb el món de l'espectacle.

Així, els neologismes documentats formats amb el sufix *-er -era* fan referència a noms d'artistes i de cantants (*rumber, saineter, cabaretera, rockera, salsera, sambera, tonadillera, mambisera*), de professions relacionades amb espectacles tradicionals

(*simbober, xanquer, xambitier, xirimiter*) o de professions de ressò tradicional (*arader, butaner, sepulter, recader*), moltes de les quals estan relacionades amb l'alimentació (*anxover, cocteler, taverner, xampanyer, xarcutera*). Trobem també dos casos relacionats amb un territori determinat: *ramblera*, per denominar les venedores de flors de la Rambla de Barcelona.

Pel que fa al sufix *-aire*, hem vist que opera sobre bases lèxiques molt marcades ja que o bé serveix per formar denominacions d'oficis tradicionals gairebé en extinció perquè en la nostra societat són molt poc usuals (*enrajolaire, ferrovellaire, tranviaire, tocinaire, ionegaire*) o bé està utilitzat en un sentit metafòric i en un registre marcat per redenominar professions: *robotaire*, per informàtic o enginyer, i *xutaire*, per futbolista.

A part d'aquests casos, que són clarament denominacions de professions i oficis, destaquen els neologismes en què el sufix *-aire* fa referència a persones aficionades a una activitat determinada (*petancaire, pipaïre, romescaire, rodolinaire*, etc.). Tot i que es tracta de casos que, després d'aplicar el criteri semàntic, no hem inclòs en el nostre corpus, és interessant constatar que fan referència a activitats que solen ser aficions però que de vegades també poden ser professions o ocupacions habituals, i en aquests casos observem com la llengua opta per distingir aquest fet a través del sufix. Així, com veiem en els exemples següents, s'utilitzen els sufixos *-ista* o *-dor* per indicar la professió i, en canvi, el sufix *-aire* per a l'afició:

Gràfic 7

Afició	Professió
<i>futbolair³</i>	futbolista
<i>grafitair</i>	grafitista
<i>patinair</i>	patinador

Finalment pel que fa al sufix *-à -ana*, només hem documentat tres neologismes de professió: *neurocirurgià* (2 ocurrencies), *neurocirurgiana* (1 ocurrencia) i *capellana* (3 ocurrencies), de manera que les nostres dades constaten, com ja afirma Cabré (1994: 39), que es tracta d'un sufix molt poc productiu.

4. Conclusions

L'anàlisi que hem dut a terme ens ha permès constatar el fet, ja recollit en les obres de referència consultades, que els sufixos catalans que serveixen per crear noms d'oficis i de professions no presenten el mateix grau de productivitat. Ara bé, contràriament al que es desprèn de la consulta d'aquestes obres, les dades analitzades ens mostren que el sufix més productiu actualment no és *-er -era*, sinó *-ista*.

Com hem vist, l'elevat grau de productivitat del sufix *-ista*, que queda reforçat pel fet que els diferents neologismes formats amb aquest sufix són els que presenten un nivell de repetició més elevat, es pot explicar per raons semanticopragnàtiques: d'una banda,

³ Hem marcat en cursiva els neologismes documentats a la base de dades de l'Observatori de Neologia de l'IULA, mentre que les formes que consten en lletra rodona estan documentades al *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans.

aquest sufix ha ampliat el seu abast semàntic, de manera que tot i que solia aplicar-se a noms de tècniques, instruments musicals o vehicles, ara el trobem, a més, aplicat a noms d'esports, de produccions periodístiques o d'operacions juridicoeconòmiques; d'altra banda, els neologismes formats amb *-ista* es caracteritzen per designar professions que són hipònims de primer o de segon grau d'una altra professió la denominació de la qual ja no és neològica (*fiscalista* respecte d'*advocat* o *bracista* respecte de *nedador* i *esportista*).

Pel que fa a la resta de sufixos, amb aquest estudi hem constatat que són poc rendibles, que en general s'adjunten a bases lèxiques d'àmbits temàtics poc productius en la societat actual (com ara oficis i espectacles tradicionals) i que, en alguns casos, condicionen pragmàticament el neologisme (ex.: *robotaire*, *xutaire*).

En definitiva, l'estudi dels neologismes dels noms d'oficis i de professions formats per sufixació i detectats al llarg del període 1989-98 en la premsa en català d'àmplia difusió ens mostra la influència que l'evolució de la societat actual, marcada cada vegada més per un elevat grau d'especialització, té en l'evolució mateixa de la llengua.

5. Bibliografia

BADIA I MARGARIT, A. M. (1962). *Gramàtica catalana*, II. Madrid: Gredos.

----. (1994). *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*. Barcelona: Edicions Proa.

CABRÉ, M. T. (1994). *A l'entorn de la paraula: lexicologia catalana*. Vol. 2. València: Universitat de València.

CABRÉ, M. T.; RIGAU, G. (1985). *Lexicologia i semàntica*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

FABRA, P. (1956). *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.

Gran diccionari de la llengua catalana. (1998). Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. (1998). *Diccionari de freqüències*. Dir. Joaquim Rafel. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. [CD-ROM].

----. (1995). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona, Palma de Mallorca, València: Edicions 3 i 4, Edicions 62, Editorial Moll, Enciclopèdia Catalana, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

LÓPEZ DEL CASTILLO, L. (1999). *Gramàtica del català actual. Sintaxi i morfologia*.
Barcelona: Edicions 62.

RUAIX, J. (1986). *El català/3. Lèxic i estilística*. Moià: Ed. J. Ruaiç.